

АРТЕМ (справж. — Сергєєв Федір Андрійович; 06(18). 03. 1883, с. Глебово, нині Курської обл., РФ — 24. 07. 1921, Москва) — партійний і державний діяч. У рев. русі від 1901. Навч. у Вищому тех. училищі в Москві (1901–02). Від 1903 — агент марксист. г. «Искра» в Україні. 1905 очолив Харків. більшов. організацію, керував зброй. повстанням у Харкові. 1906 очолив Перм. окруж. та Урал. обл. комітети РСДРП(б). 1907 заарешт. і засланий до Сибіру. 1910 здійснив втечу й емігрував до Китаю, потім до Австралії, де брав участь у робітн. русі. Після Лютн. революції 1917 повернувся в Росію. Очолював більшов. фракцію Харків. ради робітн. депутатів, від липня 1917 — Донец.-Криворіз. обл.

організацію РСДРП(б). У листопаді 1917 — голова Харків. ради робітн. та солдат. депутатів, голова губревкому. На 1-му Всеукр. з'їзді Рад обраний чл. ЦВК Рад України. Від грудня 1917 — нар. секр. у справах промисловості й торгівлі більшов. уряду в Україні. 1918 — голова Раднаркому Донец.-Криворіз. Рад. Респ. (ДКРР), організатори якої ставили за мету відокремити пром. р-ни Криворіжжя та Донбасу від УНР. Після ліквідації ДКРР у листопаді 1918 увійшов до сформов. у Росії «Тимчасового робітничо-селянського уряду України» (заступник голови й нарком пропаганди). 1920 — голова Донец. губвиконкому, секр. Моск. комітету РКП(б), від лютого 1921 — голова ЦК Всерос. спілки гірників. Був чл. Ради праці та оборони (1920–21). На 6-му з'їзді РСДРП(б) обраний канд. у чл. ЦК, на 7, 9, 10-му з'їздах РКП(б) — чл. ЦК, на 8-му з'їзді РКП(б) — канд. у чл. ЦК; на 2 і 3-му з'їздах КП(б)У — чл. ЦК КП(б)У. Був чл. Всерос. ЦВК і ВУЦВК. Загинув під час катастрофи аеровагона. Похов. у Москві, біля Кремлів. стіни.

Рекомендована література

1. Александрова Н. Артем. Москва, 1922;
2. Каширіна Г. М., Ярошик В. О. Артем (Ф. А. Сергєєв): Показч. літ-ри. Х., 1972;
3. Товарищ Артем. Воспоминания о Федоре Андреевиче Сергееве (Артеме). Х., 1975;
4. T. R. Poole, E. Fried. Artem: A Bolshevik in Brisbane // The Australian J. of Politics and History. 1985. Vol. 31, № 2.

В. І. Туваєв

Бібліографічний опис:

Артем / В. І. Туваєв // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43337>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).